

El periodista Kurdo Baksi va guanyar el Premi Internacional de la Pau Olof Palme l'any 2000

FRANCISCA FAR

Entrevista

“A S
no c

Text: **Carles Cabrera**

Així solen presentar Kurdo Baksi, el millor amic, mecenes i editor de Karl Stig-Erland Larsson (Skelleftehamn, 1954 - Estocolm, 2004), més conegut com a Stieg Larsson, periodista i autor de la trilogia de *Millennium*. Baksi va néixer al Kurdistan turc al si de la família d'un important líder kurd, Lutfi Baksi. També és periodista. Entre el 1997 i el 2003, ell i Larsson van codirigir la revista de denúncia social i antiracista *Expo*, i a la tercera part de la trilogia de *Millennium*, *La reina al palau dels corrents d'aire*, Larsson s'inspirà en Baksi per crear un personatge que du el seu mateix nom. D'ell, Larsson ja en destacava l'elevat nombre de llengües que sabia parlar: més de deu. Baksi va merèixer el Premi Internacional de la Pau Olof Palme l'any 2000.

Va néixer al Kurdistan turc però va emigrar fa molts anys a Suècia: d'això en dic jo un canvi climàtic! Per què va triar precisament aquest país?

Perquè el meu oncle, Mahmud Baksi, que també és periodista i un escriptor molt conegut a Turquia, vivia a Suècia des del 1970. Quan el govern turc ens va obligar a exiliar-nos, vam haver d'escollir entre França i Suècia. D'entrada, pensàvem anar a França, però la darrera nit l'oncle ens va trucar per dir-nos que no hi anéssim perquè a Suècia ell tenia diners i contactes. Finalment, li vam fer cas. I la decisió va ser encertada. Si no, mai hauria conegut Stieg Larsson.

Potser el fet de formar part d'una minoria com la del Kurdistan us va sensibilitzar més cap a la tasca que va portar a terme, juntament amb Larsson, de denúncia de diverses injustícies socials?

Exactament. Hi ha 40 milions de kurds al món que han viscut sempre al mateix lloc amb una llengua pròpia i una història, però que no tenen els seus drets, com sí que els té qualsevol altra nació. I en el món de Larsson hi havia tres punts importantíssims: els drets per a tots els homes i dones, el destí dels pobles (els kurds, els sahrauís, els eritreus...) i la igualtat de classes socials des d'una perspectiva trotskista.

¿La revista *Millennium* que

apareix a la novel·la té gaire cosa de la publicació *Expo*, que havíeu dirigit junts?

Sí, en bona mesura, *Millennium* és *Expo*. Són dues revistes socials. Però hi ha una diferència. *Millennium* és el somni que Larsson va tenir en vida, perquè *Expo* no va arribar mai a ser *Millennium*, econòmicament molt més ben dotada, amb gent a sou, i amb una redacció de la qual formen part homosexuals, immigrants i dones. Aquesta redacció plural, però, no

correspon a *Expo*, on no treballava cap dona ni cap homosexual, i si volíem lluitar per ells, necessitàvem comptar amb gent de la seva corda entre nosaltres. Larsson va voler invertir aquesta tendència, i finalment hi vam incorporar alguna dona, però res més.

Què té el periodista Mikael Blomkvist de la trilogia larssoniana d'*alter ego* de l'escriptor i què els separa?

Mikael Blomkvist és un *alter ego* a l'inrevés de Larsson. Estava molt gelós de Blomkvist perquè anava amb dones, tenia diners i era conegut, mentre que ell mateix no reunia cap d'aquestes tres condicions. Però el més important és que la consciència social i moral de Blomkvist sí que l'extreu d'ell mateix. Larsson es va repartir de tal manera que la seva ideologia la traspassa a Blomkvist, mentre que la seva vida quotidiana se la queda Lisbeth Salander. Lisbeth menja les mateixes porqueries que ell, tots dos fumen molt, parlen poc, detesten la policia, el govern, els partits...

¿Ha vist les adaptacions cinematogràfiques que se n'han fet? Què n'opina?

M'agraden molt. Penso que han encertat l'adaptació que Larsson hauria volgut. Quan l'espectador

surt del cinema es recorda més de Salander que de Blomkvist, el protagonisme recau més en la primera, i això és el que Larsson volia precisament. Tanmateix, no m'ha fet el pes la música americanitzant que hi han fet servir, que la trobo massa forta per als suecs, i també he observat que al film hi ha menys sexe que als llibres.

Maj Sjöwall, Per Wahlöö, Man-kell, Larsson, Jo Nesbo, Arto Paasilinna... Què passa amb la novel·la negra que atreu tant els països escandinaus i els nòrdics en general?

Als països nòrdics no hi viu gaire gent i les persones se senten una mica soles. Per solucionar aquesta vida tan trista, primer es van crear una sèrie de llegendes. A més, Suècia fa 200 anys que no entra en guerra i, per tant, falta una història de guerra i violència i, com que val més matar algú imaginàriament que no pas a la realitat, es van començar a publicar aquesta mena de llibres, perquè als suecs aquestes matances a la ficció els agraden molt. Quan tenia onze anys, Larsson va començar a llegir novel·les d'aquesta temàtica d'arreu del món. A Suècia en concret, la novel·la negra ha viscut tres fases: la primera, la dels pioners, el matrimoni format per Per Wahlöö i Maj Sjöwall; Hen-

“Larsson estava gelós de Blomkvist perquè tenia èxit”

Kurdo Baksi Amic i mecenes de Stieg Larsson

Suècia encara "no existeix la igualtat"

ning Mankell, en un segon moment, va crear escola, va canviar la manera d'escriure novel·la negra al país i pertot saben qui és, no només a Escandinàvia; i finalment ens ha arribat el boom de Larsson.

Diu que els suecs consumeixen aquestes novel·les tan diferents de la seva vida quotidiana, però no tot és ficció en el sentit que van disparar contra casa vostra mentre Larsson baixava de l'autobús, una parada abans d'arribar a casa. S'ha destruït la imatge d'un nord europeu idíl·lic per un de molt més negre –mai més ben dit–, oi?

Efectivament, crec que una de les raons més importants per la qual Larsson ven tants llibres ara és que ens regala una fotografia diferent, la d'una Suècia amb problemes, dones maltractades i assassinades, en què els drets humans no són allà on tothom feia comptes que eren. Els típics mediterranis tenien la imatge d'una terra de gent rica amb una vida social perfecta, l'escola i l'hospital de franc, vacances a les platges de Mallorca amb llibertat perquè les joves poguessin exhibir el cos, però no havia transcendit el fet que una sueca té el 13% menys de sou respecte d'un suec que treballa en el mateix lloc, o que quan hi ha un divorci a les dones sempre els costa

més, i si tenen un infant, l'home no vol subministrar-li cap manutenció. A Suècia encara no existeix la igualtat, i això és el que Larsson explica a la trilogia.

Vostè també escriurà una novel·la negra?

Sí, a hores d'ara estic enllestit una novel·la... negra no, grisa. Potser l'any vinent sortirà. Ara he acabat un llibre sobre la vida de Stieg Larsson que apareixerà en català el 21 d'abril del 2010. És una obra de dotze capítols i més de dues-centes pàgines. Estic molt content perquè, de fet, a l'Estat espanyol s'han afanyat molt a l'hora d'adquirir-ne els drets.

I és que *Millennium*, que ha estat un bestseller amb denominació d'origen europeu, ha tingut unes vendes especialment significatives a l'Estat espanyol...

Sí, però la meua teoria, que a Larsson li funcionaven més els països calents, ara s'ha incomplert perquè a Alemanya, en mig any, se n'han venut tres milions de còpies. De tota manera, l'Estat espanyol, Alemanya, Suècia i Itàlia constitueixen els quatre països on més s'han comprat els tres llibres, seguits d'Amèrica Llatina. Amb tot, solem dir que l'Estat espanyol és el millor de tots perquè els lli-

“A l'abril surt en català el meu llibre sobre l'Stieg”

bres són una mica més cars que a la resta d'Europa.

I al sempre difícil mercat anglosaxó, com ha anat la cosa?

Són països que sempre necessiten una adaptació cinematogràfica per vendre més els llibres. Als EUA, del primer, se'n van distribuir 300.000, que allà són molts, i ara acaben de treure els dos darrers. I Hollywood s'ha mostrat interessat a adquirir-ne els drets per adaptar-los a la gran pantalla, novament. Penso, però, que d'aquí a un any als EUA

se n'hauran venut més d'un milió de cadascun. A Nova Zelanda i el Canadà encara es ven millor que als EUA, i a Anglaterra també han tingut molta tirada.

Larsson era un fumador empedreït i bevia cafès a dojo...

Prenia més cafè que aigua. De fet, mai el vaig veure bevent aigua, i fumava almenys seixanta cigarrets cada dia. Li agradava cargolar-les ell mateix, perquè comprar tabac allà és molt car. Larsson era un malson per als dietistes. Ell pensava que el seu cos era immune i no respectava el seu motor. Va fer tots els possibles per morir aviat. Sovint, jo el convidava i no volia menjar, només prenia cafè. No menjava a les hores que tocava i tampoc dormia gaire.

¿Bevia tant de cafè per no quedar-se adormit?

No, perquè li encantava prendre's el cafè amb una cigarreta a la mà. Per cada cafè, necessitava dues cigarretes, de tal manera que per a vint cafès necessitava almenys quaranta de les seixanta cigarretes que fumava diàriament.

Això fins que el cor li va dir prou i va interrompre una llista de llibres més extensa, que tenia previst que arribés a pentalogia o decalogia, fins i tot, oi?

Volia escriure'ls de cinc en cinc. Ell no els redactava un per un, sinó que componia alhora els cinc primers, però va morir abans d'haver-los enllestit... Desconec què hauria fet si hagués arribat a la meitat del pla. El primer era sobre la violència individual contra les dones; el segon, la violència organitzada pels traficants de dones, i el tercer, mostrar que les autoritats no ajuden les dones. Per això, la trilogia l'has de començar pel principi i seguir-ne l'ordre perquè s'hi palpa una ideologia al darrere. El projecte incloïa també escriure un llibre sobre la violència contra les dones en altres països i un altre sobre el racisme.

Hi ha escrit un quart *Millennium*, el que Larsson volia que portés el número 5.

Sí, però a mi no m'agrada parlar d'aquest quart llibre pel respecte que em mereix la vídua. El manuscrit el té ella i és una de les raons del conflicte familiar que tenen entaulat. El dia que els membres de la família s'asseguin a esmorzar, explicaré tot el que sé del quart *Millennium*; però de moment callo perquè no els ajudaria ni estaria bé que parlés algú de fora de la família que, a més, manté excel·lents relacions amb tots llegats.*